НАРОДНИ БРОЈ 10.

„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.

За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Приповедно“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 39. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 12. МАРТА 1899. ГОДИНА XXXIV.

Рђава политика.

Тешка су времена настала и са опадањем благостања опада и слаби и сама држава. Природно је да о свему томе свака влада ма у којој држави мора водити рачуна. Посебце у свакој држави има једно одељење, коме на челу стоји нарочити министар, који има да се стара о благостању и непретку земље.

И док се у другим државама гледи да се благостање по сваку цену подигне, дотле се код нас и ту, извесни обзири претпостављају свему.

Код нас се већ изодавна увукло једно велико зло. Последице његове јасне су као дан, пак ипак се то зло подржава. А подржавају га баш они, који би најмање требали и смели то да чине — подржава га сама влада.

Зло је то, што се о народностима ове државе води врло мало рачуна или боље рећи ни мало.

Да је пак тако, ево најбоља примера. Угарски министар пољопривреде издао је врло лепу и поучну књигу. (Види приказ у данашњем броју. Пр. ур.) Књига ова треба да поучи све држављане ове земље, како да подигну своје опустеле винограде и т. д. Смер јој је дакле да подигне једну важну грану пољопривреде у земљи.

Но и ако ова књига иде за тим да подигне благостање, да унапреди целу државу, и ако је она намењена свима држављанима ове земље, она је ипак за то штампана само на мађарском језику.

Дух народносног закона захтева да се овакове књиге штампају на свима језицима, којима народи у држави говоре. Шта више по духу народносног закона и сами закони требали би да се штампају на свима тим језицима.

Но код нас се тако не ради и неће да ради. Ал тако се ни просвета не шири нити може ширити.

Из народносних обзира запушта се и сам напредак земље. И то је јасно као сунце. И то је оно зло што се увукло код нас и које се подржава баш од оне стране, која би најмање требала и смела то да чини.

У нашој земљи имаде више крајева, где се негује само виноградарство. Многи од тих крајева у рукама су баш немађарских народности. Да не идемо даље већ да споменемо само вршачку околину. У нашој држави тешко да има тако великог краја, у коме се искључиво само виноград ради. У целом том крају нема Мађара, већ само Срба, Румуна и Немаца. Сви они неће бити те среће, да се користе поукама те књиге, да се послуже и испомогну олакшицама о којима се говори у тој књизи. Они су као синови ове земље потпуно искључени из свега тога, и то само за то, што незнају мађарски говорити.

Они се остављају сами себи, о њима влада неће да се брине, они нек се пате и нек пропадају, кад незнају мађарски. А што са њима заједно пропадају и читави крајеви, који су били на гласу са добра вина чак и у иноземству, и који су држави врло лепа прихода доносили, о томе се слабо размишља.

Зло је где се овако ради, но није добро ни за онога, ко тако ради. Ко хоће да вида сваку рану на своме телу, тај неда да забатаљена рана вређа и здраво место. И до год се из народносних обзира запушта и кочи и сам напредак земље, све дотле у тој земљи неће и неможе цветати благостање.

То треба и мора имати на уму свака влада. Па то је требао и морао имати на уму и наш министар привреде, кад је дао ову књиту штампати. И онда она неби угледала света само на мађарском језику, већ и на свима народносним језицима Угарске. И онда би она и постигла потпуно смер због кога је и написана: Напретку и благостању тек би онда потпуно крчила пута.

Јеленко.

Једна одлука кр. котарске области у Руми.

(Важна за свештенике.)

У 27. бр. „Заставе“ од о. год. могли су и штов. читаоци читати допис из Вел. Радинаца и из истога разумети ситуацију у нашој политичној општини.

Бирачи политичне општине Вел. Радинци, Стејановци, пошто су видели како се је до сада газдовало у нашој општини дошли су до уверења, да у општинско заступство ваља бирати не само људе ратаре већ и кога научепог и спремног, који ће не само хтети већ и умети и моћи бити од користи општини, те се сложише и изабраше у општинско заступство међу другим и свештенике своје, г. Ђ. К. пароха Вел. Радиначког и г. Б. Д. администратора Стејановачког. Овоме су се избору оба села радовала само није годило овдашњем привременом бележнику Сави Парабаку и његовом протектору Паји Андријевићу коме је од срца жао што испаде из општ. заступства, а како и да не кад га — као што он сам рече: „нико неможе достојно заменути.“

Да би привремени котарски управитељ г. Ивошевић колко толко утјешио свог љубимца Пају, после тромесечног размишљања нађе начин, како да оба свештеника из одбора искључи. И тако на три месеца после обављеног избора, издаје он обојици свештеника ову под бр 2880. одлуку:

На питање: *„да ли Ђ. К. парох из В. С. и Б. Д. администратор парохије у Ст. могу обнашати част општ. одборника . . . . . ; обналази кр. кот. област у том предмету одлучити следеће. У смислу §. 29. ал. 3. зак. чл. XVI. — 1870. може за општ. одборника бити изабран само општинар припадник или општинар поседник; а пошто се Ђ. К. парох и Б. Д. админ. у смислу §. 4. тачка а. и ц. ист. зак. ни у једну од ових категорија уврстити не могу то се избор ове двојице проглашује ништавним“ и т. д.*

Дакле по тумачењу г. Ивошевића парох Ђ. К. који већ 14 година у В. Радинцима живи и админ. Б. Д. који 3 године у Стејановци живи, и обојица парох. сесије поседују, с њима располажу и порез и једначак на њих плаћају, нису ни припадници ни поседници тих општина, те за то немогу бити одборници. О tempora! — А знатели који свештеник, по тумачењу закона г. Ивошевића може бити општ. заступник? Само онај, који је рођен у месту где служи и који *властитог* поседа има. Ма да закон лепо и јасно каже да одборник мора бити *поседник општинар*, Ивошевић силом тражи да мора бити *власник*, те брка појмове *власник* и *поседник*. Па реците нам г. Ивошевићу ко је поседник парох. сесије ако парох није, који ју доживотно ужива, порез на њу плаћа и с њоме располаже. Та свештеници су *поседници* парох. сесија ако и нису власници, те према томе могу бити и одборници, јер закон и не тражи да је одборник власник него само *поседник*. — Што се пак тиче припадништва, та зар свештеници нису већ тиме што су изабрани или на службу одређени примљени у заједницу општине, дакле постали њезини припадници.

Ако би то био смисао закона, то би свештеници били деградовани у ред бескућника рецимо чергаша, јер овима се не зна ни где су припадници нити имају поседа. Дакле и најсиромашнији парохијанин који мало чергице над главом има, може бити одборник, а један свештеник, који толики порез плаћа, који може бити биран за земаљског заступника и за жупанијског скупштинара, који мора бити школски одборник, итд. тај дакле важни фактор у држави и народу, не може бити само општински одборник. О господине Ивошевићу! каква би то била досљедност. Зар могосте ви таку бесмислицу у закону претпоставити? Та закон је хтео својим наређењем, да предупреди, да којекакви елементи не уђу у одбор, а за цело није му намера била, да ускрати то грађанско право сталежу свештеничком, на кога и влада и народ толико полаже и мора полагати. — Зар г. Ивошевић није помислио, да понижавајући ова два свештеника, понижује и вређа цео свештенички сталеж. Зар није г. Ивошевић помислио шта ће народ рећи, кад види како један кот. управитељ, или боље рећи једна кот. област, са свештеницима његовим поступа. Кад се тако поступа на спрам свештеника, који ће хтети и знати своја права чувати и бранити; шта да мислимо о простом народу, који без упутства неуме изласка да нађе.

Оба свештеника су поднела уток на жупанијску област, и ми се надамо тврдо, да одлука г. Ивошевића мора бити укинута; јер тек жупанијска област неће хтети тако лако заилазити за љубав г. Ивошевића у Ђор-сокак.

Одржи ли пак жупанијска област ову одлуку у крепости, тада би сво свештенство (оба реда) било лишено једног важног грађанског права, те принуђено било, путем закона до највишега места своје право тражити. Видећемо шта ће бити и шта ће на ово рећи српски клуб.

***

ПОДЛИСТАК

ПОВОДОМ НАРОДНА СЛАВЉА У САНТОВУ.

Још две-три о Шокцима и Буњевцима.

Недеља 28. фебруара (12. марта) ове године, управо значајни догађај, што се тај дан догодио у бачком селу Сантову, тако је од велика значаја, како по нашу браћу Шокце-Сантовчане, тако и по целокупно Српство у опште — да се лако не може престати мислити и говорити о томе.

С тога се овом приликом латисмо пера, да у овом народном броју »Заставе« речемо још коју о прошлости и садашњости наше једнокрвне браће Шокаца, па и Буњеваца. Ово последње за то, што нам прошлост а и садашњост казује, да су и Буњевци, као и Шокци, једнокрвна браћа наша, од једног племена и једног порекла.

Како су у овим последњим данима многи много више писали о Шокцима, него о Буњевцима, то ћемо ми овде више да речемо коју о Буњевцима, а само узгред и о Шокцима.

И ако нема поуздани историјски података о томе, од куда и када су Буњевци дошли у ове крајеве, ипак је као међу многим ученим људима, тако и у самом буњевачком народу овладало мишљење, да су се они доселили из Херцеговине са реке Буне и из Далмације. Буњевци сами за себе веле у једној својој песми:

„Дидови нам из далека
Одунд гди је Буна река,
Племе нам је стародавно,
Како давно, тако славно,
Давор ој Буњевче“.

И то, што каже ова песма, тврди и иначе сав народ буњевачки. Име пак само »Буњеваац« добило је свој корен од реке Буне у Херцеговини. За име Шокац мисли се, да је постало од брда Шок, где су они кад год становали, али је вероватније, да су га добили од шаке, јер се они, као и сви католици крсте шаком.

Док влада вера, да су Буњевци дошли амо из Херцеговине и Далмације, дотле се мисли, да су Шокци дошли из Босне, те Шокце неки странци називају Бошњацима, а Буњевце Далматинцима и Херцеговцима. Први црквени протоколи, што су вођени у Суботици о Буњевцима, кажу нам, да су први Буњевци били делом из Босне (Херцеговине) и делом из Далмације, али су их њихови свештеници свагда називали »Далматинцима«.

О времену, када су Буњевци дошли у ове крајеве, такође нема поузданих података, али се мисли, да су се доселили у XVI. веку, када су још Турци овуда жарили и палили.

У списима пак францишканског манастира у Ђенђешу има забележено, да су Буњевце довели у Суботицу и околину 18 францишканских калуђера. Ови калуђери су се после вратили натраг, а свештеничку службу у народу вршили су сегедински калуђери, а после калуђери, Буњевци. Осим Суботице, населили су Буњевци пустаре и села: Бајмок, Таванкут, Лудаш и др. После их је дошло и у Сегедин. И они су се у више пута селили, као и Срби. Но Срба је овде било много и много пре, него Буњеваца.

Узроци, зашто су Буњевци напустили своја стара огњишта, па тражили нова, они су исти, из којих су Срби доселили из Старе Србије у ове крајеве. Турско насиље и силне муке, нагонили су Буњевце, као и Србе, да потраже себи склоништа у овој земљи, а у једно, да се овде лакте свете и освете Турцима-крволоцима, за њихов вековни силеџилук. Турци су спречавали сеобе Буњеваца. Имали су увек на граници јаке страже, па су Буњевци морали ноћу потајно да се селе. Али на царској страни су их већ дочекале царске власти и пуштале их даље. Цару аустријском је требало онда што више добрих јунака, да се боре с Турцима, па је за то радо примао и буњевачке и шокачке досељенике и давао им земљишта, да се настане. Уз то су добили и много права, ал' су зато својом јуначком мишицом у небројено прилика показали да су потпуно достојни царске милости.

Многи Буњевци су у првим сеобама остали у хрватској крајини у селима: Вратнику, Ричицу, св. Рокусу, Кошину и др., па се и данас тамо налазе. Кад су пак Турци почели упадати у Славонију, онда су многи досељени Босанци-Шокци с Хрватима пребегли у Угарску и то беше прва већа сеоба Шокаца у Барањи и Бачкој.

И ако су у доба, кад су Буњевци дошли у Угарску, Турци почели већ да узмичу испред хришћанске војске, опет су Буњевци заједно са Србима имали пуне руке војничка посла. У то доба је основана у бачким крајевима војничка крајина, где су Буњевци и Срби били тако рећи на мртвој стражи против бесних Турака. Страже су биле у Сегедину, Баји, Суботици, Мартоношу, Сенти и Бечеју, где беху војни шанчеви, а у Тителу, Ковиљу, Моторину такође страже.

Сад је дошла и велика сеоба Срба (1690.) под патријархом Арсенијем Чарнојевићем, који доведе 49.000 породица и 100 000 оружаних људи. Тиме доби војена граница у Бачкој нове снаге.

За време Турака, Буњевци су се у Српској војсци јуначки борили и светили Турцима. Особито су се одликовали суботички коњаници.

Читавих 57 година били су Буњевци граничари и за цело то време били су велики јунаци. Ал' су се борили они после и под Београдом, Нишом, на Сланкамену, Темишвару, Сенти и т. д.

Но докле су се Буњевци јуначки борили против Турака, дотле су њихову својту, жене и децу, немилице касапили Ракоцијеви војници и војници Имра Текелије У том гадном послу је предњачио капетан Вираг.

Рак цијеви војници, који су се звали Куруци, страшно су мрзили Буњевце и Србе, јер ови нису хтели да иду на њихову страну, него су бранили цара, против кога се побунио Ракоци.

После су власти, кад се мало рат утишао, удешавале и уређивале жупаније. У Бачкој и Бодрошкој жупанији, добију Буњевци велика звања.

Кад је после букнуо опет рат против Турака, Буњевци су се борили са Србима против Турака код Петроварадина, Београда, Пожаревца и т. д.

Кад законом од 1742. год. укину војену границу у Бачкој, онда Суботица постаде повлашћена варошица и добије име »Света Марија« (Szent Mária). Буњевци се разоружаше. Заставе под којима су војевали, буду остављене на сачуване у францишканском манастиру.

У песми из тог доба певају Буњевци:

„Свој анџар су отклонили
Кад се Турци поклонили,
Жељни бише отпочитка
Нек зарђа сабља бритка
Давор ој Буњевче!

Слобода их дочекала
Сваком свашта радо дала
И пустара а и села
До Будима горе бела
Давор ој Буњевче!“

У новом свом грађанском животу, постадоше Буњевци вредни ратари и добри људи.

Посланик бирачима.

Г. Коста Јовановић посланик среза беловарског за српско народно црквени сабор упутио је својим бирачима проглас што га доносимо у целости. Примећујемо само толико, да је лепо и похвално и корисно кад посланици стоје у што тешњој вези са својим бирачима. Проглас гласи:

Српској православној црквеној општини

у . . .

У борби нашој за очување наших мучно и крваво стечених права нужно је да будемо сви на окупу и да сваК ко се поноси српскијем именом — поради својим путем што више може, да се ствари наше народне црквено-школске автономије у ред доведу.

У тој жељи, у томе настојању изабрао је народ српски готово једногласно у свој народно црквени сабор људе, који бјеху и вољни и одлучни, да у том правцу и раде.

Но одгађањем сабора на неизвесно вријеме, а ради узрока, који су добро познати сваком Србину, који води рачуна о својој автономији, прекинут је сваки рад, који би без сумње донио био огромне користи, народу нашему.

Да се до тог рада дође, нужно је, да се сви гђе год нас има упремо сложно својски и да покушамо сва могућа уставна средства, да затворена врата саборска отворимо и сабору осигурамо слободан рад.

Пред тобом је, православна српска црквена општино, молба родољубне општине Новосадске.

Ето то је пут, којим треба сад нарочито да пође свака српска правосл. црквена општина, било да се кратком молбом обрати Његовом ц. и кр. Величанству било да и само набраја све повреде које су од стране уставне владе угарске нашој народној црквеној автономији учињене.

С друге стране нас тиште као Србе и стање наше у нашој овој домовини. Као народу није нам узакоњена наша народна тробојна застава, немамо потпуне вјерске равноправности, свето наше прадједовско, славенско писмо (ћирилица) запостављено је туђинској латиници. Дјеца наша — и ако у школи уче то писмо, чим у живот ступе заборављају га, јер им у њиховом грађанском животу и саобраћају и са властима и са приватнима слабо користи.

Школе наше вјерске, које су једино кадре из Српчета Србина направити законом школским од г. 1888. онемогућене су.

Српске православне општине у жупанији личко крбавској упутиле су опширну (молбу) представку Сабору краљевина Далмације, Хрватске и Славоније, да се Србима законом ујамчи:

1.) слободно развијање српске тробојне заставе,

2.) подпуна равноправност ћирилице са латиницом,

3.) слободно отварање српских вјероисповедних школа, а да Срби не плаћају онда школског намета за комуналне школе односно да и вјероисповједне школе уздржаје и потпомаже дотична политичка општина и

4.) да се вјерски одношаји становника ових краљевина на темељу равноправности уреде.

То су ето животна данас питања наша, те сам стога слободан као посланик обратити пажњу свију српских православних црквених општина изборнога мојега среза беловарскога са молбом, да у интересу и вјере православне и свете српске ствари и та славна српска црквена општина од своје стране потпомогне и закључке конференције посланичке а и нашу браћу у Лици и Крбави, а ја сам тврдо увјерен, да ћемо тако сложни извојевати себи и згоднији положај у нашој цркви и домовини.

Даровар, 16. (28.) фебруара 1899

Коста Јовановић
велепосједник и народни посланик.

Политичке вести.

Прилике у Угарској. У саборској седници од среде, завршена је расправа о буџету министарства унутарњих послова и — буџет је примљен. За тим се прешло на буџет министарства трговине.

Критско питање. Гувернер Крита краљевић Ђорђе закључио је да половину целе своте, коју су четири европске силе: Русија, Енглеска, Француска, Италија дале да се устав на Криту спроведе, жртвује на подизање мухамеданских села у унутрашњости острва.

Драјфусова афера. Из Париза јављају, да су удружене коморе касациона суда одлучиле, да обнову Драјфусове парнице сведу на најједноставнији начин. Сва споредна питања неће узимати у претрес, неће се држати најглавнијега. По себи се разуме, да ово решење француског касационог суда није ни мало по вољи пријатељима Драјфусовим јер се тиме неће моћи више свакојака изненађења стварати.

Ђачки немири у Русији. Због познатог сукоба који се недавно десио између руских ђака великошколаца и полицијских власти, било је искључено седамдесет осам ђака из школа. Управне власти универзитетске молиле су да се ова казна ублажи. Молби њиовој учињено је задоста, свима изгнаним ђацима допуштено је да школе и даље похађају и само им је додељена блага казна.

Ђачки немири у Букурешту. Ђаци на великим школама у Букурешту и Јашу побунили су се. Узрок побуни њиховој је закључак сената, којим је промењен војни закон и којим се јако отежава ђацима свршавање њихове науке. По најновијим вестима, ђаци се на савет ректорових нешто умирили.

Далматински сабор. Како из Задра јављају далматински сабор је закључен.

ДОПИСИ.

Голубинци, 9. марта. (Црквена скупштина. — Прилози за Сантовчане. — Упражњено место општинског лечника. — Позориште.) У недељу 7. о. м. одржана је главна скупштина наше срп. правосл. црквене општине на којој је на првом месту усвојен једногласно предлог овомесног занатлије Вукашина Лазића да се и наша црк. општина придружи молби родољубиве срп. црк. општине новосадске ради сазива срп. нар. црквеног сабора са свима његовим правима. Црквени одбор је опуномоћен да у овом смислу састави молбу Његовом царском и краљ. апост. Величанству и чим пре је својим путем одашаље.

Осим тога решила је та скупштина опет једногласно да се нашој новој браћи у Сантову пошаље припомоћ за градњу цркве и школе у износу од 50 фирината.

Исто тако решено је с великим одушевљењем да се и наша св. црква оправи с поља и изнутра. Трошак око те оправке износиће око 3000 фор., стога у напред чинимо пашљивим наше раденике на ово, како не би пропустили ову прилику да и они заслуже и нама па дику послуже.

Лицитација на мањак биће у скоро расписана.

Осим прилога, који је одредила наша црк. општина купе се прилози на наше миле Сантовчане и иначе по селу. Досада је прибележено преко 120 фор. а скупљање и даље траје и то с највећим одушевљењем и радошћу. Наши ратари с необичним интересом прате ствар сантовачку и врло се лепо одазивљу својим прилозима. И треба тако! —

Ма да је у „Застави“ нашој већ једном обзнањено да је упражњено место општинског лечника у нашем месту, морамо то и опет поновити. Скорим ће бити и званично расписан стечај, што ћемо ми свакојако и у „Застави“ објавити. Ми већ у напред упозоравамо наше младе докторе лечнике на то особито тога ради, што је Србину лечнику место осигурано, а и плата је врло лепа, јер осим 1100 фор сталне плате (са станарином) осигурано му је још и 50 фор. за болничку задругу у З муну и прегледање меса у месту. А осим Голубинаца спадају у ову здравствену општину још и Путинци, Петровци, Сибач, Пећинци и Попинци. Дакле још пет општина.

Осим тога је у непосредној близини (нешто јаче од по сата) са свачим потпуно и врло лепо снабдевена апотека вредног Србина г. Светозара Михајловића у Ст. Пазуви; апотека, којом би се и сам Нови Сад могао подичити.

Осим тога чули смо од самога г. Михајловића да ће нашем доктору ићи у толико на руку да ће моћи све нужније лекарије и сам при руци имати. Све ово ваља на уму имати. —

Још морамо овом приликом споменути да се у нашој средини бавио неколико дана са својом дружбицом г. Ђока Михајловић и приредио нам пет позоришних претстава.

Одзив је био доста слаб, али и дошао је са свим изненада и у доста — по наше прилике — незгодно време. Тек-тек, није било штете.

Друштво му је доста добро; али ако узмемо и његово приказивање у обзир, онда морако казати са свим добро, јер он све јако надопуњује. Одande су ако се неварамо — отишли у Руму. Желимо им сретан успех.

Г. И.

Српско-Шокачки језик.

Да би наши штовани читаоци петковог народног броја „Заставе“ имали јачи појам о сродности нове православне браће Шокаца са нама; да би им за то и сам језик боље сазнали, хоћемо овде о томе неколико речи да проговоримо те да их и са самим језиком њиховим упознамо.

Срби не изговарају свуда све речи једнако и ако је језик српски свуда један и исти. Разлика пак та налази се у наречју његову тако, да н. пр. у наших крајеви друкчије је наречје него у Босни, Херцеговини, Црној Гори; и т. д. друкчије је у опште код Срба католичке вере. Наречја та, којим Срби говоре зову се: Источно наречје, јужно и западно. Ми говоримо источним говором или наречјем, у Босни, Херцеговини и Црној Гори говоре јужним наречјем, а Срби католичке вере говоре западним. Н. пр. ми кажемо: млеко; Србин Црногорац или Херцеговац и т. д. казао би: млијеко, а Србин католичке вере: млико. Овај последњи говор својина је и наше нове православне браће сантовчана. Али осим тога Срби, се сви не служе ни једном истом писменицом. Ми и Срби који говоре јужним наречјем — служимо се ћириловском писменицом; Срби католичке вере служе се латиницом, за то су се и наша браћа Шокци служила досад латиницом. Ту латиницу примили су они заједно са вером католичком. Види се дакле да је Србин са православљем очувао и писменицу, коју су Славени примили од својих апостола. И тиме је показано да је правеславље не само Српска, него баш за иста славенска вера, вера слободе, која дозвољава свакоме да се на своме језику слободно Богу моли, а не тражи од њега, да напусти име и језик: Из послапице патријархове, која је прошле недеље при богослужењу сантовчанима прочитана и у више примерака у народу растурена, видимо неколико одломака ради упоређења језика да се види незнатна разлика између нашег и њиховог говора. Ево тих места:

Љубазна дицо моја! . . .

Кад сте се прошле, радосне и свитле недиље враћали у свету виру својих прадидова, исповидали божанске истине православне вире и науке, примали благослов свете православне цркве и причешћивали се најсветијим тилом и крвљу Христовом из освећеногa путира њезина, допирали су радосни таласи духовнога Јордана вашега и откуцаји блажених срдаца ваших и до мога Патријарашкога пристола, те спајали се са очинском радошћу и са блаженим осећајима моје Архипастирске душе. Моја мисао, мој дух, мој благослов, лебдио је над вама и вашим светим дилом, а моја се Архипастирска радост узносила Пристолу Божјем и разливала у топлој молитви: „Да вам Господ да силу по богатству славе своје, да се утврдите Духом његовим. . . .“

Искали сте вичну утиху животу своме,

„Те полако, па тенане,
Отпочеше нове дане.
Први дани лепи били
Те се сваком омилили.
Давор ој Буњевче!“

Сомборци Срби и Буњевци пису хтели жупанијску управу. Они су послали своје изасланике царици Марији Терезији и молили, да Сомбор буде слободна краљевска варош. У овом послу су били Срби и Буњевци врло сложни, па им се молба напослетку и испуни. 17 фебруара 1749. год. прогласи Марија Терезија Сомбор за сл. кр. варош.

Многи Срби и Шокци, који нису хтели да се окану војевања, оду у војничку крајину, а неки Срби у Русију, где у »Новој Србији« населе српска места Сомбор и Суботицу, а многи Шокци оду у Банат у околину Брестовца.

22 јануара 1779 год. после дугог мољења, прогласи царица Марија Терезија и Суботицу за сл. кр. варош и она добије име »Марија Терезиополис« у славу царичину. Варош пошље за то царици 5000 дуката у знак захвалности.

Буњеваца има само у Горњој Бачкој. Шокаца пак има у Доњој Бачкој од Сомбора па дуж железничке пруге до Дунава. Има их у Печују и по целој Барањској жупанији. У Пештанској жупанији има их у Бати.

И у Банату има Шокаца, који се зову Крашовани, а станују у Крашо-Северинској жупанији. Има их до 20.000 душа. И ако су у мору туђинштине румунске, ипак су очували свој српски језик. Необично су лепа соја, јаки људи. Баве се ратарством и баштованством.

Ове Крашоване хтели су Бугари да одмаме у Бугарску и тамо да их населе, тврдећи да су Бугари, али им Крашовани одговорише, да су они Србља и да неће у Бугарску.

Број Буњеваца и Шокаца износи у Бачкој 70.000, а у Барањи 40.000, свега до 110.000.

Главно место буњевачко Суботица има до 166.077 кат. јутара земље. Сомбор има 53.577 кат. јут. Оба места имају велике пашњаке, те се Буњевци баве сточарством и то им је главна привредна грана.

Буњевци и Шокци су од вајкада ратари. Земљу раде врло добро. Суботачки Буњевци су својим салашима створили читава села: Шебешић, Верушић, Таванкут, Келебија и т. д. и ту роди многа храна.

Тако је и у Сомборском атару и у многим буњевачким местима. Осим тога Буњевци гаје врло добре коње, белу марву и свиње. Немачка, Италија, па чак и Шпанија, купују за војску своју коње од суботичких Буњеваца.

И Шокци гаје коње, али су ови мањи. Уз то су добри ратари, даље рибари, а производе и кудељу. У Барањи су још и виноградари. Но Шокци су поглавито сточари, али од кад је држава одузела шуме, Шокци се селе у Славонију и у њихова места долазе Немци.

Буњевци и Шокци су у опште врло вредни, поштени и чуварни људи. Шокци производе сами себи све своје одело. Буњевци међу тим све купују, а што купују фино је, лепо је, ал' и скупо је. Буњевци осим одела, много троше још и на домаће светковине. Врло су издашни у томе, иначе би били још имућнији. Буњевка је такође вредна и чисмена жена. Много полаже на спољашност своју и свога дома.

Рукотворине Буњевака и Шокица лепе су и похваљене су јако на изложбама у Бечу, Новом Саду и Будимпешти.

Буњевке и Шокице нерадо иду у службу, баш као и Српкиња. Но то није с тога, што не воле радити, него зато, што им понос то крати. Тај понос је пак црта свију, који нерадо другом воле да аргатују.

Што се тиче вере, мисли се, да су Буњевци примили католичку веру још у Херцеговини, а неки да су у сеоби покатоличени. Шокци међу тим примили су веру у новој постојбини

Но ипак за то буњевачко свештенство и учитељство је врло родољубиво. Сеоски попови су велики пријатељи народни, те чувају овом и језик и име.

Буњевци су пак на гласу са своје побожности и необично поштују своје свештенике, који су прави частири свога стада.

Католичко-српских школа има у ужој Угарској 130, од којих су комуналне само 10 а остале су вероисповедне. Ту су узете и школе чисто хрватске и оних Срба-католика у Крашо-Северинској жупанији. Школске деце је било 1890—91. шк. године 47·379. Од 1870. г. порастао је број деце са 6—7000

Но док Буњевци не оскудевају у школама, дотле Шокци у Барањи јако кубуре, као и Срби тамошњи. С тога Шокци тамо изумиру, као и Срби што се губе.

Језик, којим говоре Буњевци, најчистији је српски језик. Само што они употребљавају у многим речима И на место е, те зато их зову икавци. Пишу латиницом

Међутим књижевност је врло слабо развијена у Буњеваца. Имају лист »Невен« и календар »Даницу« и то је све. »Невен« у сваком свом броју довикује Буњевцима и Шокцима, да чувају свој матерњи језик као зеницу свог ока. И знајући да Буњевци то и чине »Невен« им довикује:

„Та не бој се буњевачка нане,
Никад неће нестат' твоје гране.“

Па из тог листа »Невена« можемо се уверити, како Буњевци воле своју православну браћу Србе. Срби су им најмилији гости у свакој прилици. Српско народно позориште кад је у Суботици има велику помоћ од браће Буњеваца.

Па шта више, кад је 1876. наступила борба на Балкану за ослобођење Срба. похитали су многи Буњевци у помоћ својој српској браћи.

У Буњеваца је, као и у Срба, пуно народних песама из њихове прошлости, а народ врло вешто, па често врло враголасто пева и о садашњости. Иначе Буњевци јако воле да певају о Милош Обилићу и Марку Краљевићу, што такође сведочи да су прави правцати Срби.

„Јер и сада наши старци поје
Кад год дођу међ' младиће своје,
Попивају Марка Краљевића
Босанлију Котромановића
Неумрлог пивају дитића
Скендербега ил' Кастриотића
Љупко поје Срби свога цара
Од народа славнога Лазара
Од деспоте, а Ређе малога
Од Повака и Грујице хладног,
С овим старци младиће слободе,
Да су гласни куд года доходе.“

Буњевац је великом већином ратар и најволи да је на свом салашу. Но ти салаши су читава села са 3—4000 становника. У варош долази Буњевац кад има посла, кад је каква светковина црквена, да иде у цркву, на народне забаве и на биралиште

Буњевци живе у великим задругама. Има их по 40 у једној. Како су вредни а има их доста, то необично иду у напред. Има их који имају по 1—2000 ланаца. Газда од 100 ланаца, то код њих и није газда.

Жену Буњевац јако поштује и сматра је за слеме кућње. Док је девојка мање ради, а више негује своју лепоту, али кад се уда,

спасење души својој и дице своје; искали сте вично благо, дробни бисер и драго камење, у којем блиста Христова невиста, света православна црква и — примили сте га...

А света црква православна, на чија сте врата виром и надом закуцали, отворила вам их је широм и примила вас је, пуна љубави и радости. Отворила вам је она и богате ризнице свога духовнога блага, да будете дионици неисцрпнога богатства благодати, коју Господ кроз њу даје вирној дици својој, кад год је затраже, и достојнима се покажу. Ништа света православна црква не крије од дице своје, ништа им не ускраћује, све им даје, што је и како је од самога Господа остављено и наређено, а по Његовој виковичној вољи од светих Апостола и светих Отаца црквених установљено...

Бог ми је сведок, да вас љубим љубављу Исуса Христа" А ви за час не сумњајте, да вас у братска наручја дочекаше и да ће вас увик љубављу својом загријавати и остала дица моје љубљене паствe, јер у вама гледају крв од крви своје, грожђе од лозе српске. Добро сте им дошли и боље ћете их наћи...

Да будете утврђени у светој вири прадидова ваших, у небеским благодатима, које ће вам изобилно даривати Свети дух у православној цркви Господа Исуса Христа, милошћу Оца небеског; а достојни да будете љубави, којом вас је примила света православна црква српска и којом су вас дица њезина, а ваша, данас и по вири као и до сад по крви народној, рођена браћа предусрила и обасула...

Моја Архипастирска љубав и Патријарашка брига за вас побринуће се, да Господа прославите што пре у својој богомољи и светому храму, а дици вашој да се отворе врата и ваше школе, да свога свештеника и учитеља добијете...

Чврсти у вири, стални у нади, истрајни у љубави, непоколебиви у вирности љубљеноме Краљу и Превишњем Престолу, неисцрпни у оданости милој домовини, свитли и дични у свима крипостима и врлинама свете вире и цркве православне, „једне мисли" (Рим. XII.) и сложнога духа са осталом дицом љубљене моје паствe и милога народа српскога, пуни одушевљења, задовољства и блаженства у светој православној српској цркви Христовој, будите увик, љубазна дицо моја!...

*

Патријархова посланица била је наштампана и по нашем и по њиховом наречју, а тако исто и са обе писмености. Ми извод износимо ћириловском писменицом, како би свако без разлике могао прочитати, те се очито уверити, о незнатној разлици у језику, о чему смо имали намеру овде да кажемо и читаоце наше упознамо.

Т.

а то врло рано бива и код Буњеваца и Шокаца, она ради све домаће послове, осим тога пак преде и тка. Иначе је као и код Срба. Старији се много поштују.

И женски и мушки су врло лепог соја, кршни и развијени. Буњевци и сами знају то, па зато и певају:

„Није мајка родила синака
К'о што ј' синак дивних Буњевака
Пит' ће мајка родити јунака
К'о Буњевка така весељака.
Ко га види свако му се диви
Нек' се знаде да Буњевац живи!"

Женске су чисте и много пазе на своју спољашност. Зато се и пева:

„Ни девојке не бише у нане
К'о што ј' ћерка буњевачке гране,
Свилу носи а златом се краси,
Црне очи, црне су јој власи,
Коло игра, сваки ј.ј се диви
Нек се знаде да Буњевац живи!"

На одело много издају и мушки и женске, особито оне последње. Ношња им је слична српској. Шокице су штедљивије у ношњи. Оне саме себи израђују одело, а ово је право народно. Мушки носе такође одело од домаћег платна а у зиму постављен прњак и шубару

Ради провода и весеља приређују Буњевци прела. »Велико прело« приређује се у Суботици 2. фебруара на »Маријин дан« и ту се онда игра и весели. Прела ова држе се у »пучкој касини« и на њега дође до 1000 душа. Ту се нађу и многи Срби, који онда у једном колу играју са својом браћом Буњевцима.

У једној песми вели се Буњевцу:

„Милуј коло, љуби друштво
Славно буњевачко,
Туђе теби не буд' уз те
Српско ни шокачко".

На прелу свирају суботички тамбураши, који су на великом гласу.

Буњевци најрадије играју коло, а осим тога још: »Хајд' на лево«, »Дере«, »Окретуша«, »Јастук-танац« и »Јевриме«.

Обичаји су готово исти са српскима. Недељом »воло«, »прело«, »посело«, »диван«, све то има у Буњеваца и Шокаца.

Сватовски обичаји су сасвим слични српским. Исти обичаји пре и после венчања. Сватови су већином у јесен као и у Срба. На сватове се најзад много троши као и у Срба. Шокци су сиромашнији, па не троше толико на сватове, али су и код њих обичаји готово једни и исти.

Па и код Шокаца и код Буњеваца има трагова од крсног имена. Шокци имају сваки свог свеца, само га не славе као Србин свог, а Буњевци опет имају своје заветне дане.

И Буњевци и Шокци су врло гостољубиви, као и сви Словени. Буњевац хоће да прочасти и непознатог брата, а тек познаника и пријатеља! Па такви су и Шокци само што су ови сиромашнији, ал' зато у љубазности не уступају Буњевцима.

Но време је да завршимо. А завршујемо у тврдом убеђењу, да смо добро учинили, што смо по расправи г. И. Иванића о Буњевцима, рекли и ми коју о тој нашој браћи баш у данашње дане, кад ето свиће зора лепших и срећнијих дана, јер ено Сантовачка једнокрвна браћа Шокци раширили своје братске руке, да се загрле са својом једнокрвном браћом »Србљом« и за јуначко упитају здравље.

Да рекнемо на то и овом приликом:

— Нек' је срећно и благословено! Срећно и благословено и њима и нама! Само се вазда сећајмо и једни и други и остале Шокадије миле, па и наших херцег-соколова — давор Буњеваца! —з—

Вести из места и са стране.

Змајева прослава у Ср. Карловцима. Заталасао се васцели српски народ, да достојно прослави педесетогодишњицу рада песника — великана нашег. Покрет је омладина започела, а остарина и цео народ наш ту мисао прихвати. Па зар је могла и српска богословска омладина изостати из тога кола? Не, никада. Већина наше богосл. омладине била је а Бог ће дати па ће и на даље бити свесна својих дужности према роду и народу своме. Она зна-де, да сваки онај народ, који не зна ценити својих великана и њихова рада, и не заслужује да их имаде. Она је свесна величине Змајеве, она је кадра оценити и схватити заслуге Змајеве за нашу књижевност и живот. И данас, кад се цео народ покренуо, да што величанственије прослави педесет година књижевног рада нашега Змаја, и она прихвати са највећим одушевљењем мисао о прослави Змај-Јовине педесетогодишњице. У седници свога богосл. књижевног друштва „ loге", држаној 6. (18.) марта т. г. једнодушно је решила, да се педесет година Змајева песниковања што свечаније прослави. На истој друштвеној седници изабран је један одбор, у који уђоше г.г. Никола Мидић и Глигорије Обренов, богослови IV. год., Павао Недељковић и Панта Бикицки, богослови III. год., Станиша Михајловић и Максим Терзин, богослови II. год., Љубомир Теодоровић и Илија Аћимовић, богослови I. год. Томе одбору стављено је у дужност, да спреми програм и све што је потребно за што свечанију прославу. Кад овај одбор сврши свој посао, гледаћу да вам све јавим. — Хвала нашој богосл. омладини на томе. Тим чином је и видљиво манифестовала своју љубав према омиљеном своме народном песнику, своме чика-Јови. Наша би жеља била, да што пре чујемо тако радосне гласове и из других омладинских наших друштава. Сви треба да уплету по који цветак у онај дивни венац, којим ће захвални наш народ да овенча свога оседелога песника! И тврдо смо уверени, да нећемо морати дуго чекати таки глас свесне омладине наше великошколске. А то је чика-Јова од омладине и својим радом заслужио!

Онима којих се тиче. Пре два три дана видесмо врло немио призор. Шегрт, дете од својих 13 година по оном рђавом времену, прикупивши и последњу снагу једва вуче чезе, натоварене са центом угља и два свежња гвожђа, жалост је било видети где једва дува теглећи онај по њега сувише тешки терет. „Код три круне" примети и један грађанин ово нечовечно дело, те се приближи конштаберу и запита га: зашто не стане на пут томе и не пријави немилосрдног газду капетанији. Конштаблер је слегао рамени и лаконски одговорио: „Пријава је учињена капетанији и ја незнам што се томе не стаје на пут". Ово је заиста врло жалосно. Наша капетанија издала је налог, да се рибе несмеју нанизати на врпцу и тако носити јер је то мучење животиња. А овамо не мари што по неки бездушни газда кињи и убија свога млађег. Број конштаблера није се могао видети, јер беше због рђавог времена сав у шињел замотан. Изнесосмо ово у најбољој намери и да скренемо пажњу позваних на бездушне газде, који своје млађе муче толико, што други не би ни са марвом чинио.

За Сантовчане. Пишу нам из Ст. Ставара, да је тамо неки дан одржана седница српске црк. школске општине и да је закључено, да се на зидање цркве у Сантову приложи 100 фор. Раде у Ставару и иначе на прикупљању прилога. Само напред и остале општине наше и то што пре!...

Одзив, у осечко-вировитичкој жупанији, на личку преставку. „Српском клубу" као да је у народу са свим одзвонило. Нерад његов на троједничком сабору, изазвао је у народу толико незадовољство, да је у последње доба са свим прегао да мушки устане у обрану народних жеља. Од остварења ових жеља зависи и цео даљи српски рад на народној мисли у Троједници Српски се народ у Троједници хвата сада у братство коло, да снажним мишицама прихвати народну ствар и да јој осигура полета. Ено Срби у личкој жупанији сложно дадоше одушке народној жељи те у основи њеној изнеше најважније захтеве српске. Каквог ће одзива у законодавном телу наћи ови српски захтеви, за сада још не знамо, али ови захтеви не остадоше глас вапијућег у пустињи, но нађоше одзива и код остале Србадије у Троједници. Срби у жупанији осечко-вировитичкој прихватише захтеве браће из личке жупаније, те сад тамо раде на потписивању преставке на земаљски троједнички сабор. Како је народу дозлогрдио нерад оних Срба, који на сабору пред собом гледаше своје властите интересе а никако народне, то се створила јака струја која ће у народу повући за собом и оне, који слепо повераваху своје поверење људима од нерада и којима је већма пред очима лебдео помисао на зле последице од стране преставника политичких власти, у случају самосталне акције, но што су им пред очима лебделе народне ствари. Народна струја иде за сада добрим правцем, почетак озбиљном раду учињен је, те за сада само можемо пожелети слоге, а остало друго само ће од себе доћи.

Научно одликовање. Real akademia de Jurisprudencia y legislation у Мадриду именовала је г. Милана Павлова Јовановића, нашег сарадника у Вуковару у свечаној седници од 28. фебруара о. г. за свога почасног члана. Он је први, који је од српских научника изабран за члана те краљевске шпанске академије правознаности и законодавства у Мадриду.

Изагнани новинар. Троједничке новине доносе: У последњој седници заступства града Земуна поднело је 15 већника поднесак, који је градоначалник ставио на дневни ред. Пошто се радило о поверљивој ствари, то је исти као председник скупштине седницу претворио у тајну. У подужем говору образложио је градски заступник др. Александар Бадај поднесак петнајесторице. Пакон подужега вођења проглашена је седница јавном, у коју су се повратили и новинари. Градоначелник Косовац приопћио је по том једногласни закључак градскога заступства, да се Хенрих Бресниц, уредник „Semliner Tagblatta" има одстранити из Земуна, јер да исти у свом листићу на нечастан начин поткопава животне интересе града Земуна и нарушава добар глас појединих новчаних завода у Земуну; да част породица и појединих грађана неоправдано каља и вређа те да из нечистих мотива непрестано трзавице и изазивања провоцира.

Прилози на српско народно позориште: 1.) Г. Др. Александар Кода, лекар у Новом Саду, исплатио је 30 фор. у име остатка обећаних петогодишњих прилога за издржавање српског народног позоришта. 2.) „Народна Штедионица", деоничарског друштва у Турском Бечеју, послала је 46 фор. а. вр. прилога, скупљених за годину 1898 у ковчежићу позоришном бр. 213. 3.) Госпођа Маца Орлићка, супруга жуп. школ. надзорника у Госпићу, скупила је и послала 24. фор. 45 н. прилога. Приложници су ово: По 3 фор. 65 н.: Ката Станић; — по 2 фор.: Софија Петричевић и Пањковић; — по 1 фор. 50 н.: Јелена Ристовић и Петко Јерковић; — по 1 фор.: Софија Корица, Васо Орлић, Милева Станковић, Марија Вуковојац, Димитрија Шобат, Софија Јарић, Сава Димић, Васо Поповић, Јулка Суботић, Милица Медаковић, Јелена Кангрга и Маца Орлић; — по 50 н.: Петронела Калинић, Марија Бабић, и Еугенија Грба; — и Марија Смиљанић 30 н. 4.) Госпођице: Емилија Костићева и Даринка Грговићева скупиле су у Каменици 27 фор. прилога за годину 1898, а приложили су: по 5 фор.: Јован пл. Повић, ц. и кр. капетан у миру; — по 4 фор.: Персида Јовановић, супруга умир. брзојавног надчиновника; — по 3 фор.: Јелисавета пл. Вашаш и Емилија Костићева; — по 2 фор.: Паја Ј. Михајловић, агент паробродског друштва; — по 1. ф.: Даринка Грговићева, Јован Драговић учитељ, Катарина Дражићева и Наталија Новаковићева учитељица; — по 50 н.: Марија Живојновићева, Јован Марић, Неца Иконић, Стеван Симоновић, Софија Марковић, Јулка Иконић, Тодор Ранин, Јованка Михајловић, Аца Михајловић трговац, Марија Штауб, Тодор Марић, и Марина Ранин. 5.) Г. Никола Петровић, повереник и члан друштвени у Ст. Пазови, послао је 18 фор. прилога, а приложили су по 3 фор. 60 н. ови родољуби: Никола Петровић. Милош Пауновић, Свет. Михајловић, Богдан Новаковић и др. Васа Милошевић. — Осим тога задобио је исти повереник још 15 особа, које за српско народно позориште месечно по 30 новчића уплаћују.

Стручњаци. Неки млад вештак на виолини, јако тужаше, што мора да свира на некој јадној виолини; то дочује један богат творничар, позове га себи и даде му на послугу једну дивну виолину. Млади вештак радостан оде до свог учитеља чувеног J. J. вештака на виолини и покаже му виолину с речима: „Видите само овај дивни Страдиваријус, који сам добио од мог пријатеља П. Вреди до 12 хиљада форината." Учитељ тачно прегледи виолину и изјави, да је само горњи део Страдиваријус, остало је после додано. Младић нешто разочаран, али ипак весео оде и покаже је неком чувеном професору музике. И професор је окретао овамо онамо, рече да је врло добра, али вртећи главом рече: „Знате шта, драги пријатељу, ова виолина није цело дело Страдиваријуса. Само је доњи део његов посао, а горњи је доцније додан.

Најновије вести.

Избор бачког владике. Врло је занимљиво шта пише полузванични лист угарске владе „Пештански Лојд" о избору бачког владике. Исти лист вели ово: „У заинтересованим круговима исчекује се исход српског владичанског синода, који је сазван за 25. марта (6. априла) тим већом радозналошћу, што је међу владикама настао велики неспоразум у погледу попуњена бачке епархије. Како „Kél. Ert." јавља, патријарх Бранковић намерава да кандидира Митрофана Шевића управитеља манастира Крушедола који је пређе био и професор на Карловачкој богословији, док би неке владике желеле, да др. Емилијан Радић буде изабрат. За кандидацију Радићеву особито се заузимају крпачки владика Змејановић, темишварски владика Никанор Поповић и пакрачки владика Мирон Николић, те с тога није искључено, да неће овај изабран бити". Као што се види „Пестер Лојд" и други мађарски листови већ се дали на свој редован посао кад је на прагу избор наших владика.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ".

(Стигли 11. (23.) марта.)

Будимпешта. (Земаљски сабор.) Розенберг пријављује интерпелацију у ствари наредбе индијске владе, која је наперена против угарске индустрије шећера. На дневну реду је прорачун. Гроф Шандор Кароји усваја прорачун. Наглашује да Угарска као земљорадничка држава негује у првом реду земљорадничке користи. Хвали говор министра трговине у погледу индустрије. Исцрпно говори о картелу и радницима. Треба вели забранити картеле који штете опште користи. Влада би требала да стане на пут спекулацији, каква се данас тера у погледу трговине са житом. Члан пучке странке говори против прорачуна.

Свети Готхард. Председник угарског министарства Сел изабран овде једногласно за посланика.

Књижевни приказ.

Угарски министар пољоделства издао је ових дана лепу књигу под натписом: **„Útmutatas a szőlőmivelesre**, különös tekintettel a filokkszera által elpusztitott szőlők felujitásának előmozditasáról szóló 1896. V. t. cz. végrehajtása.

(Упутство за виноградаре с особитим обзиром на потпомагање обнављања винограда, што су филоксером утамањени. Издавање ово извршено на темељу V. зак. чл од 1896. г.)

Сврха ове књиге је у опште, да из ње црпе упуства сви они, који су филоксером опустошене винограде своје ради да обнове а нарочито јој је сврха, да упути оне, који би у смислу V. зак. чл. од 1896. дигли зајам за обнављање својих опустошених винограда — да целисходно употребе тај зајам на обрађивање својих винограда.

Министар жели, да ово „Упутство" продре у што шире кругове те га је дао објавити у свим листовима, што излазе у Угарској уз напомену, да се оно може добити за 1 круну код пољоделских друштава, даље код виноградарских и винарских и друштава за одбрану од филоксере, даље код надзорништва виноградарских школа и т. д.

Прегледали смо ову књигу, у којој има 143 слике и 262 цртежа. У њој се доиста подробно говори о појединим радовима у винограду и дају смишљена упутства за вршење тих радова. Лепо израђене слике и цртежи у многоме помажу, да се упутства боље разумеју. Цена јој је такође према величини и спољашњој изради, као и према обилатој садржини, врло малена. Али крај свега тога, она не може бити од опште користи за све народе у овој земљи, јер је штампана само на мађарском језику. А то је велика штета, јер од ње овакве, каква је, може имати користи само мађарски народ, а претежна већина осталих народа у Угарској сумњамо да ће имати и најмање користи.

Похвална је намера, да се користи народу у данима невоље, али је при извршивању те намере требало имати обзира и према оној претежној већини становништва у ов ј земљи, а не терати и ту штетни — шовинизам. —ћ.

Како сам бранио патријара Георгија.

На жељезничкој станици док стајаше влак, ручали смо, а после ручка пили смо неко гадно, бљутаво црно вино. На флашицама тог вина писало је крупним златним словима: »Право карловачко.«

Није ни чудо што је са карловачког вина прешао разговор на карловачког патријара, или боље рећи, није чудо што је прешао разговор са таког вина на таког патријара.

За столом су била два три Јевреја, једна госпођа, Српкиња, са младом ћерком и ја.

Јевреји су водили реч. Говорили су, како је против патријара Георгија закључена истрага. Траже се неки стари рачуни.

— А шта ће истрага, кад је то доказано, умеша се у разговор оно девојче.

У тај мах шушну, свила. То ју је мати њена повукла за хаљину, да ћути.

После је прешао разговор на кају. — Ама јел' могућс. да то није било патријарсво добро, него црквено-народно, пита неки Јеврејин другога.

— А што да није могуће, умеша се и опет оно девојче. Нашло се међу апостолима који су продали и Христа, а зашто би било немогуће, да се нађе међу патријарсима који продају народно-црквена добра.

И опет зашушта свила и опет је повукла госпођа своју ћер за хаљину.

Онај Јеврејин, који до тада тако много причаше о патријару стаде говорити какав је то куражан детић. — На сабору, каже, ради шта хоће. Кад му посланици кажу, није по закону и не може бити, он им одговори: Чекајте да пробамо! Да видите дал' може! Хе, хе. Не боји се тај никога!

Тако је то ишло неко време, кад ми прекипе. — Знате шта?! важем им. — Ово бљутаво карловачко вино, које грдите није карловачко. Било је оно некада добро. Него сте ви од њега направили буђкуриш по вашим пештанским подрумима, да боље ћарите. А и патријар карловачки није био такав. И од њега сте ви направили буђкуриша. У вашим јеврејским новинама га препоручујете, а по крчмама се после исмевате. Још је он увек бољи од таких као што сте ви.

И ја дођох у ватру и почех онде бранити Георгија, већма но његов »Сион«. И за мало, па би било свачега, јер нисам штедио никога.

Но моји сапутници брзо платише и одоше Кад смо после ушли у влак и наставили пут, она Српкиња, девојче, ни да ме погледа Упитах је нешто, а она ми не одговара. — Извади из џепа »Заставу« окрену ми леђа и поче ју читати. Па сигурно да ме наједи рече у два-три пута матери својој: — Сасвим је тако, сасвим истина како овде пише.

Дође доба да излазим. Влак стаде, а на станици шета с неком госпођом њено псетанце, мопс, с одрезаним ушима.

Назвах Бога мојим сапутницима, ал' девојче ме и не погледа.

— Сигурно вам је жао, кажем јој, што ме она господа пису звала на двобој, па ми одсекли уши као оном мопсу.

— Па да видите, кога сте бранили и заслужили сте рече она љутито.

И опет ју мати њена дрпну за хаљину.

Пре но што одох, допустите ми да се представим. И казах јој име и рекох да сам сарадник »Заставе«

Она се насмеја! Шалите се рече: То не може бити!

— Па опет тако је. Промислите, зашто сам се понашао онако, па ћете се уверити.

Она је махала главом као да не верује па најзад рече: А хоћете ли ме уверити да сте говорили истину?

— Како?

Ето како!

— Напишите молим Вас у »Застави«, нека се патријар већ окрене једаред и учини што треба, да можемо излазити међу људе, а да се не морамо стидити . . .

Ево да учиним, а хоће ли бити од тога успеха — сумњам.

Трговина.

НОВИ САД, 11. марта. Пшеница прве квалитете фор. 9·50—— н. Пшеница средња ф. 9·20 до 30 нов. Пшеница лакша роба фор. 9·——— н. Наполица ф. 8 50—9 фор. Јечам нови ф. 5·60—80 Зоб ф. 5·20—20 Кукуруз у зрну нови ф. 4·10—15 нови у клипови ф. ——— нов. Маст 60 фор. Сланина сува 60 фор. дебела паљена 60 фор Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	37—38 нов.	живе мере
„ средњи . .	35—36 нов.	
„ лаки . . .	33—34 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	28—30 нов. по клгр.
Јагњци	8—12 фор. по пару.
Овци .	10—20 фор. по пару.

*

Брашно, 10. јан. по нов. кал. Фино брашно Нумера 0 — 16 ф. 80 н.; — 1. — 16 ф. 20 н. 2. — 15 ф. 80.; 3. — 15 ф. — н.; брашно за лебац: Нумера 4 — 14 ф. 60 н.; 5. — 14 ф. — н. — 6. 13 ф. 20 н.; — 6а. — фор. — н.; — 7. 10 ф — н. брашно несејано: I. — 11 фор. 60 н.; II. — 11 ф. — н. мекиње: 4 ф. — н.; грис прве и друге врсте, 17 фор. 60 н.; треће врсте: 16 ф. 80 н. Све од 100 килограма. Цене су парног млина Валтазара Фајта у Новом Саду.

*

Стање воде под Новим Садом.

10. марта било је	1·08 мет.
11. марта било је	1·14 мет

*

БЕЧ, 20. марта по рим. 1899. (Извештај воловског вашара М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу Ст. Маркс).

Пријављено је било свега 5473 ком. т. ј. 3782 мађарског, 967 галичког и 724 немачког соја.

Усљед много већег догона била је тражња врло слаба.

Продавало се за 100 килограма живе тежине: мађарски од ф. 23 31, прима до фр. 35·— галички од фор. 24—32. прима до 35·—, немачки од 26—34, прима ф., 38·—

Слабије врсте, бикови и краве од ф. 19—32.

*

БЕЧ, 21. марта по рим. (Извештај са свињског вашара од М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу, Ст. Маркс).

Пријављено је било свега 8277 ком. а смештено за продају 3064 назимади и 4799 тешких свиња мађарског соја.

Продавало се:

Прима роба од	46—47	новчића
Средња „ „	42—45	„
Лака „ „	39—41	„
Назимад „ „	38—46	„

на килограм живе тежине без потрошарине.

*

БЕЧ, 21. марта. п. рим. (Оригинални извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 8277 к., дошло је 3064 ком. млађе врсте, 4799 комада угојених мађ. соја — Свега 7863 комада дотерано.

Трговина је била живља.

Продало се:

Прима роба	45—46 н. изнимно 47 н.
Средња „	42—44 н.
Сремска „	44—45 н.
Назимад „	43—48 н.

Цена је сланини 48—— ф.
„ „ масти 52—— ф. Све од 100 кгр

Вашар рогато марво.

На јучерашњем вашару рогате марве беше дотерано свега 5473 комада, од којих беше 4543 угојених и 930 ком. мршавих.

Трговина је била трома.

Немачке прима — — —	37—39 нов.
Слабије — — — — —	31—35 „
Мађарске прима — — —	33—35 „
Средње — — — — —	25—30 „
Бикови немачки прима —	32—34 „
Бикови немачки слабији —	26—30 „

од 100 килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

ОГЛАСИ.

ТРАЖИ СЕ ХОРОВОЂА.

У ниже потписаном друштву упражњено је мјесто хоровође и учитеља тамбурашког збора, са годишњом платом од 1200 фор. (хиљаду и двјеста форинти) без стана за човјека с породицом, а за самца са платом од 1000 фор (хиљаду форинти са бесплатним станом и огријевом.

Сваки компетент, који би желио ово мјесто заузети, треба да буде свршени конзерваториста, потпуно вјешт у вођењу једног великог хора, а уједно треба да познаје тамбурашко свирање, да би могао управљати и тамбурашким збором.

Првијенство имаду она господа, која су обје, горје наведене дужности већ више година вршили.

Пријаве, снабдјевене са свим потребним свједочбама (школским и другим) примају се до конца априла о. г. по стар. кал.

Управни Одбор
Српско-прав. црк.-пјевачког друштва „Гусле“.
У Мостару, 4. марта 1899.

Тајник: 124 2—3 Предсједник:
Атанасије Шола. Алекса Шантић.

СВЕТСКИ ПАТЕНТ
ХИГЕНСКЕ
АСБЕСТ-ПОЛОГОМ СТОПАЛЕ.

Нов проналазак, који је као проналазак дугогодишњих покушаја и великих напора познат један од најважнијих органа ногу стално здравом да одржи, нема транспирације, нема жуљева, нема тврдика, нема промрзлае, нема испаравања, нема знојења ниже, увек одбрањено од хладноће и влаге, после кратке употребе олакшање у ходу код онога, који снабде своје ципеле са др. Хеђеша патент-асбест-полог-стопалом.

Цена по пару 1 фор. 20 новч., за децу 60 нов. у колико се мери овај полог употребљује, најбољије доказ што је ц. и к. заједничка и кр. ун. домобранска војска 21,900 пари наручила, које је већ одпослато.

Пошиљка само са поузећем. Проспекте захвале и разјашњења бесплатно. Општа абсентне робе фабрика Будим-Пешта VI. »szív-utcza 18.

Препродавцима уобичајени рабат. 148 18—50

ЕКОНОМИМА НА ЗНАЊЕ.

1. Продаје се под врло повољним условима једно имање у близини Београда а до вароши Обреновца од Саве реке 1/4 сата удаљено у једном комаду од 76 хектара, око овога имања шума сваке врсте, половина имања посејано пшеницом и јечмом а ресто преорано за кукуруз. — На имању постоје две куће са 5 оделења, кош велики за кукуруз од 400 метер центи, — штала и остали пољопривредни алат.

2. Једно имање такође до саме вароши Обреновца у 26 хектара, половина посејана а половина преорана.

Оба ова имања продају се или заједно или на посе, а под условима врло повољним. У близини овога имања подиже се шећерна фабрика те се према томе исто имање може употребити за производњу шећерне репице.

Ко је вољан купити нека се обрати на

Јована М. Ковића
126 1 3 дрв. трговца, Београд-Сава.

„Le Veilleur“
„Чувар.“

То је најновији патентирани изумак. Бољи је и сигурнији од свакога досадашњег старатеља. Чувар се употребљује за осигурање против лопова и упадаја, те се њиме дају сигурно чувати дворови, куће, станови, трговине, стоваришта, гостинске собе, кухиње, шуме, ловни ревири, стаје, касе итд. као и сопствена сигурност.

Сваки, ко чувара набави, може се одма уверити, да је себи за јефтин новац једног поштеног и савесног чувара набавио те је сигуран како за свој живот, тако исто и за иметак.

Комад са целим прибором стаје 3 фор. 50 нов

Генерални заступник за Аустро-Угарску:
Ђорђе Н. Панаотовић
5—10 115 Митровица (Срем).

ЗА ВИНОГРАДАРЕ.
ПОДЛОГЕ
АМЕРИКАНСКЕ ЛОЗЕ
RUPESTRIS MONTIKOLAE
РЕЗНИЦЕ
I. и II. КЛАСЕ
ИМА НА ПРОДАЈУ
У ВЕЋОЈ КОЛИЧИНИ.
Упитати у администрацији
„ЗАСТАВЕ“.
5—6

МАНУФАКТУРНА И ЖИТАРСКА ТРГОВИНА
ЈЕФТЕ ОСТОЈИЋА
У РУМИ
потребује два помоћника који одмах ступити могу.
114 3—3

МОЈИМ МНОГОПОШТОВАНИМ
МУШТЕРИЈАМА

до повољнога знања стављам, да су ми приспели најновији штофови за женске хаљине: свиле и за прање и то у врло богатом избору.

Мустре врло радо свакоме достављамо.

ПОМОДНО СТОВАРИШТЕ
КАРЛА КРОНА
У НОВОМ САДУ
102 3—3 КОД ЗЛАТНА ЈЕЛЕНА.

ДРЕНКОВАЧКА ЈАСЕНОВА
КОЛАРСКА ГРАЂА
У КОЗЛИ И БАЗИЈАШУ.

Стављамо до знања коларима: вршачким, новосадским, панчевачким, белоцрквапским и њихових оболина, да на нашем стовариштy овде у Козли (Дренкова), имамо велику партију јасенове округле грађе сечене ове зиме, која је изврсног квалитета, а с пролећа отварамо

СТОВАРИШТЕ
И У БАЗИЈАШУ

из којих се поштована г. г. колари могу с добром и јефтином грађом подмирити.

Бершаска Козла, 16. фебруара 1899.

С поштовањем
5—8 92 Тома Благојевић и комп.

КЛАСНА ЛУТРИЈА.

Приспели су разредни лозови крај. угарске повлашћене лутрије за I. разред, вучење 18. и 19. маја 1899. год.

100.000 ЛОЗОВА — 50.000 ДОБИТАКА
СВАКИ ДРУГИ ЛОЗ МОРА ДОБИТИ.
ГЛАВНИ ДОБИТАК У VI. РАЗРЕДУ У СРЕЋНОМ СЛУЧАЈУ
1,000.000 А ПРЕМИЈА 600.000 КРУНА

Цена је за I. разред цели лоз 6 фор. — 1/2 лоза 3 фор. — 1/4 лоза 1 фор. 50 нов. — 1/8 лоза 75 новч.

Ко жели из моје главне колектуре лоз купити, нека што пре ло поручи

МИРОСЛАВ СПАИЋ
БАНКАРСКА И МЕЊАЧКА РАДЊА
ГЛАВНА КОЛЕКТУРА КРАЉ. УГАРСКЕ РАЗРЕДНЕ ЛУТРИЈЕ
У МИТРОВИЦИ (СРЕМСКОЈ).
117 2—6

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.